Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 18. junija 2024*

„Predhodno odločanje – Območje svobode, varnosti in pravice – Direktiva 2011/95/EU – Člen 21(1) – Direktiva 2013/32/EU – Člen 9(2) in (3) – Dokončno priznanje statusa begunca s strani države članice – Begunec, ki po tem priznanju prebiva v drugi državi članici – Prošnja za izročitev tretje države, ki je izvorna država tega begunca, naslovljena na državo članico prebivališča – Učinek odločbe o priznanju statusa begunca na zadevni postopek izročitve – Člen 18 in člen 19(2) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah – Zaščita navedenega begunca pred tako zaprošeno izročitvijo“

V zadevi C-352/22,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Oberlandesgericht Hamm (višje deželno sodišče v Hammu, Nemčija) z odločbo z dne 19. maja 2022, ki je na Sodišče prispela 1. junija 2022, v postopku v zvezi z izročitvijo

A.,

ob udeležbi

Generalstaatsanwaltschaft Hamm,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik, L. Bay Larsen, podpredsednik, A. Arabadjiev, predsednik senata, K. Jürimäe (poročevalka), predsednica senata, E. Regan, T. von Danwitz, Z. Csehi, predsedniki senatov, in O. Spineanu-Matei, predsednica senata, M. Ilešič, J.-C. Bonichot, sodnika, L. S. Rossi, sodnica, I. Jarukaitis, A. Kumin, sodnika, M. L. Arastey Sahún, sodnica, in M. Gavalec, sodnik,

generalni pravobranilec: J. Richard de la Tour,

sodni tajnik: D. Dittert, vodja oddelka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 12. junija 2023,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za A. H.-J. Römer in U. Sommer, Rechtsanwälte,

– za nemško vlado J. Möller in A. Hoesch, agenta,

* Jezik postopka: nemščina.

– za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj z D. G. Pintusom, avvocato dello Stato,

– za Evropsko komisijo A. Azéma, S. Grünheid in J. Hottiaux, agentke,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 19. oktobra 2023

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 9(2) in (3) Direktive 2013/32/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o skupnih postopkih za priznanje ali odvzem mednarodne zaščite (UL 2013, L 180, str. 60) ter člena 21(1) Direktive 2011/95/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite (UL 2011, L 337, str. 9).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru postopka v zvezi z izročitvijo A., turškega državljana, ki ima status begunca v Italiji in prebiva v Nemčiji, po vloženi prošnji za izročitev, ki so jo turški organi naslovili na nemške organe za namene kazenskega pregona zoper njega.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

Ženevska konvencija

3 Konvencija o statusu beguncev, podpisana 28. julija 1951 v Ženevi (*Recueil des traités des Nations unies*, zv. 189, str. 150, št. 2545 (1954)), je začela veljati 22. aprila 1954 (v nadaljevanju: Ženevska konvencija). Dopolnjena je bila s Protokolom o statusu beguncev, sklenjenim 31. januarja 1967 v New Yorku, ki je začel veljati 4. oktobra 1967.

4 Vse države članice so pogodbenice Ženevske konvencije. Evropska unija pa ni pogodbenica navedene konvencije.

5 Člen 1(A) navedene konvencije določa:

„Za namene te Konvencije se izraz ‚begunec‘ uporablja za vsako osebo:

[…]

2. ki se[…] zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem osnovanem na rasi, veri, narodni pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali določenem političnem prepričanju, nahaja izven države, katere državljan je, in ne more, ali zaradi takšnega strahu noče uživati varstva te države, ali osebo, ki nima državljanstva, in se nahaja izven države, kjer je imela običajno prebivališče, pa se ne more ali noče zaradi omenjenega strahu vrniti v to državo.

V primeru osebe, ki ima več kot eno državljanstvo, se izraz ‚država, katere državljan je', nanaša na vsako od držav, katerih državljanstva ima. Ne velja pa neka oseba za nezaščiteno s strani države svojega državljanstva, če brez veljavnega razloga, ki temelji na utemeljenem strahu, ni pripravljena sprejeti zaščite one od držav, katerih državljanstvo ima."

6 Člen 33(1) iste konvencije določa:

„Nobena država pogodbenica na nikakršen način begunca ne bo izgnala ali prisilno vrnila na meje ozemlja, kjer bi bila njegovo življenje ali svoboda ogrožena zaradi njegove rase, vere, državljanstva, pripadnosti neki določeni družbeni skupini ali določenega političnega prepričanja."

Evropska konvencija o izročitvi

7 Člen 3(1) in (2) Evropske konvencije o izročitvi, podpisane 13. decembra 1957 v Parizu, določa:

„1. Izročitev se ne odobri, če zaprošena pogodbenica kaznivo dejanje, zaradi katerega se izročitev zahteva, šteje za politično kaznivo dejanje ali kot dejanje, povezano s političnim kaznivim dejanjem.

2. Isto pravilo velja, če ima zaprošena pogodbenica utemeljen razlog, da meni, da je bila prošnja za izročitev za navadno kaznivo dejanje vložena z namenom preganjanja ali kaznovanja osebe zaradi njene rase, vere, narodnosti ali političnega prepričanja ali da je ta oseba zaradi tega lahko v slabšem položaju iz katerega koli od teh razlogov."

Pravo Unije

Direktiva 2011/95

8 V uvodni izjavi 21 Direktive 2011/95 je navedeno:

„Priznanje statusa begunca je ugotovitveni akt."

9 Člen 2 te direktive vsebuje te opredelitve:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

[…]

(b) ‚upravičenec do mednarodne zaščite' pomeni osebo, ki ji je priznan status begunca ali status subsidiarne zaščite, kot sta opredeljena v točkah (e) in (g);

[…]

(d) ‚begunec' pomeni državljana tretje države, ki se zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem zaradi rasne, verske, nacionalne pripadnosti, političnega prepričanja ali pripadnosti določeni družbeni skupini nahaja izven države, katere državljan je, in ne more ali zaradi tega strahu noče izkoristiti zaščite te države, ali osebo brez državljanstva, ki se nahaja izven države prejšnjega običajnega prebivališča zaradi enakih razlogov, kot so navedeni zgoraj, in se ne more ali zaradi tega strahu noče vrniti vanjo, in za katera se ne uporablja člen 12;

(e) ‚status begunca' pomeni priznanje državljana tretje države ali osebe brez državljanstva kot begunca s strani države članice;

[…]

(i) ‚prosilec' pomeni državljana tretje države ali osebo brez državljanstva, ki je vložila prošnjo za mednarodno zaščito, v zvezi s katero še ni bila sprejeta dokončna odločitev;

[…]"

10 Poglavje III Direktive 2011/95, naslovljeno „Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati begunci", vsebuje člene od 9 do 12 te direktive. V členih 11 in 12 te direktive so opredeljeni primeri, v katerih državljan tretje države ali oseba brez državljanstva preneha biti begunec, oziroma primeri, v katerih državljan tretje države ali oseba brez državljanstva ne more biti begunec.

11 Člena 13 in 14 navedene direktive sta v njenem poglavju IV, naslovljenem „Status begunca".

12 Člen 13 iste direktive določa:

„Države članice priznajo status begunca državljanu tretje države ali osebi brez državljanstva, ki izpolnjuje pogoje za begunca v skladu s poglavjema II in III."

13 Člen 14 Direktive 2011/95 se nanaša na „[p]reklic, odvzem ali zavrnitev podaljšanja statusa begunca". Ta člen določa:

„1. Pri prošnjah za mednarodno zaščito, ki so vložene po začetku veljavnosti Direktive [Sveta] 2004/83/ES [z dne 29. aprila 2004 o minimalnih standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da se jim prizna status begunca ali osebe, ki iz drugih razlogov potrebuje mednarodno zaščito, in o vsebini te zaščite (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 7, str. 96)], države članice prekličejo, odvzamejo ali zavrnejo podaljšanje statusa begunca državljana tretje države ali osebe brez državljanstva, ki ga je priznal vladni, upravni, sodni ali parasodni organ, če je ta oseba prenehala biti begunec skladno s členom 11.

2. Brez poseganja v dolžnost begunca, da skladno s členom 4(1) razkrije vsa ustrezna dejstva in predloži vso ustrezno dokumentacijo, s katero razpolaga, država članica, ki je priznala status begunca, za vsak primer posebej izkaže, da je zadevna oseba prenehala biti begunec ali ni bila nikoli begunec skladno z odstavkom 1 tega člena.

3. Države članice prekličejo, odvzamejo ali zavrnejo podaljšanje statusa begunca državljana tretje države ali osebe brez državljanstva, če po priznanju statusa begunca ugotovijo naslednje:

(a) da ne bi smel(-a) biti oziroma ne more biti begunec skladno s členom 12;

(b) da je bilo njegovo(-no) napačno prikazovanje ali izpuščanje dejstev, vključno z uporabo lažnih dokumentov, odločilnega pomena za priznanje statusa begunca.

4. Države članice lahko prekličejo, odvzamejo ali zavrnejo podaljšanje statusa, ki ga je beguncu priznal vladni, upravni, sodni ali parasodni organ, kadar:

(a) obstajajo utemeljeni razlogi, da se ga obravnava kot nevarnega za varnost države članice, v kateri se nahaja;

(b) po pravnomočni obsodbi za izredno hudo kaznivo dejanje predstavlja nevarnost za skupnost te države članice.

5. V situacijah iz odstavka 4 se lahko države članice odločijo, da beguncu ne priznajo statusa, če takšna odločitev še ni bila sprejeta.

6. Osebe, za katere se uporabljata odstavka 4 ali 5, uživajo pravice iz členov 3, 4, 16, 22, 31, 32 in 33 Ženevske konvencije ter njim podobne pravice, v kolikor se te osebe nahajajo v zadevni državi članici.“

14 Poglavje VII te direktive, naslovljeno „Vsebina mednarodne zaščite“, vsebuje člene od 20 do 35 te direktive.

15 Člen 21 navedene direktive, naslovljen „Zaščita pred vračanjem“, v odstavku 1 določa:

„Države članice spoštujejo načelo nevračanja skladno s svojimi mednarodnimi obveznostmi.“

16 Člen 36, drugi odstavek, iste direktive določa:

„Države članice v povezavi [z Evropsko k]omisijo sprejmejo vse potrebne ukrepe za vzpostavitev neposrednega sodelovanja in izmenjave informacij med pristojnimi organi.“

Direktiva 2013/32

17 Člen 9 Direktive 2013/32, naslovljen „Pravica ostati v državi članici do zaključka obravnave prošnje“, določa:

„1. Prosilcem se dovoli ostati v državi članici izključno zaradi postopka, dokler organ za presojo ne izda odločbe v postopku na prvi stopnji iz poglavja III. Ta pravica ostati v državi članici ne pomeni upravičenosti do dovoljenja za prebivanje.

2. Države članice lahko naredijo izjemo le, kadar oseba poda naknadno prošnjo iz člena 41 ali kadar bodo predale ali izročile osebo drugi državi članici na podlagi evropskega naloga za prijetje[…] ali na kakšni drugi podlagi ali tretji državi ali mednarodnim kazenskim sodiščem.

3. Država članica lahko izroči prosilca tretji državi v skladu z odstavkom 2 le, če so pristojni organi prepričani, da odločba o izročitvi ne bo povzročila neposrednega ali posrednega vračanja, s katerim bi bile kršene mednarodne obveznosti in obveznosti [do] Unije te države članice.“

18 Člena 44 in 45 te direktive določata pravila, ki urejajo postopek odvzema mednarodne zaščite. Natančneje, člen 45(1) in (3) navedene direktive določa:

„1. Države članice zagotovijo, da so, kadar pristojni organ preučuje možnost odvzema mednarodne zaščite državljanu tretje države ali osebi brez državljanstva v skladu s členom 14 ali 19 [Direktive 2011/95], tej osebi zagotovljena naslednja jamstva:

(a) pisno obvestilo, da pristojni organ ponovno preučuje, ali izpolnjuje pogoje kot upravičenec do mednarodne zaščite, in o razlogih za takšno preučevanje in

(b) možnost, da na osebnem razgovoru v skladu s členom 12(1)(b) ter členi 14 do 17 ali v pisni izjavi navede razloge, zakaj ji mednarodna zaščita ne bi smela biti odvzeta.

[…]

3. Države članice zagotovijo, da se odločba pristojnega organa o odvzemu mednarodne zaščite izda v pisni obliki. Odločba vsebuje obrazložitev dejanskih in pravnih razlogov zanjo ter pisni pouk o tem, kako jo je mogoče izpodbijati.“

19 Člen 49, drugi odstavek, Direktive 2013/32 določa:

„Države članice v povezavi s Komisijo sprejmejo vse potrebne ukrepe za vzpostavitev neposrednega sodelovanja in izmenjave informacij med pristojnimi organi.“

Nemško pravo

20 Člen 6(2) Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (IRG) (zakon o mednarodni pravni pomoči v kazenskih zadevah) z dne 23. decembra 1982 (BGBl. 1982 I, str. 2071) določa:

„Izročitev je izključena, kadar obstajajo utemeljeni razlogi za prepričanje, da bi bil zahtevani posameznik v primeru izročitve preganjan ali kaznovan zaradi svoje rase, vere, državljanstva, pripadnosti neki družbeni skupini ali političnega prepričanja oziroma da bi bil iz katerega koli od teh razlogov v slabšem položaju.“

21 Člen 6 Asylgesetz (AsylG) (zakon o azilu) z dne 26. junija 1992 (BGBl. 1992 I, str. 1126) v različici, objavljeni 2. septembra 2008 (BGBl. 2008 I, str. 1798), kakor je bil nazadnje spremenjen s členom 9 Gesetz zur Weiterentwicklung des Ausländerzentralregisters (zakon o razvoju centralnega registra tujcev) z dne 9. julija 2021 (BGBl. 2021 I, str. 2467), določa:

„Odločitev o prošnji za azil je zavezujoča v vseh zadevah, v katerih je priznanje pravice do azila ali priznanje mednarodne zaščite v smislu člena 1(1), točka 2, pravno pomembno. Ta določba se ne uporablja niti za postopek izročitve niti za postopek iz člena 58a Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (Aufenthaltsgesetz – AufenthG) (zakon o prebivanju, poklicni dejavnosti in vključevanju tujcev na zveznem ozemlju) z dne 30. julija 2004 (BGBl. 2004 I, str. 1950).“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

22 A. je turški državljan kurdskega porekla. Turčijo je zapustil leta 2010.

23 Italijanski organi so z dokončno odločbo z dne 19. maja 2010 A. priznali status begunca, ker je obstajalo tveganje, da ga bodo turški organi politično preganjali zaradi podpore Delavski stranki Kurdistana (PKK). Ta status velja do 25. junija 2030.

24 A. od julija 2019 prebiva v Nemčiji.

25 Na podlagi naloga za prijetje, ki ga je 3. junija 2020 izdalo turško sodišče, je bil zoper A. pri Mednarodni organizaciji kriminalistične policije (Interpol) razpisan ukrep za njegovo prijetje s ciljem njegove izročitve Turčiji za namene kazenskega pregona zaradi uboja. Očita se mu, da je 9. septembra 2009 v Bingölu (Turčija) po verbalnem sporu z očetom in bratom ustrelil s puško in zadel mater. Njegova mati naj bi zaradi poškodb umrla.

26 A. je bil 18. novembra 2020 prijet v Nemčiji in zanj je bil odrejen pripor, nato pa je bil do 14. aprila 2022 v priporu zaradi izročitve.

27 Oberlandesgericht Hamm (višje deželno sodišče v Hammu, Nemčija), ki je predložitveno sodišče, je s sklepom z dne 2. novembra 2021 izročitev A. Turčiji razglasilo za dopustno. Navedeno sodišče je menilo, da v skladu z nemškim pravom odločba o priznanju statusa begunca, ki so jo sprejeli italijanski organi, nima zavezujočega učinka za postopek izročitve, ki poteka v Nemčiji, da pa je lahko indic za to, da se za namene obravnave prošnje za izročitev ugotovi, ali bi bil A. v Turčiji izpostavljen resnemu in konkretnemu tveganju političnega preganjanja. Navedeno sodišče je torej to prošnjo za izročitev preučilo samostojno na podlagi trditev, ki jih je navedel A., in sicer, prvič, v okviru azilnega postopka v Italiji, s katerim se je lahko seznanilo po tem, ko so mu bile posredovane listine v zvezi s tem postopkom, in drugič, v okviru postopka izročitve. Upoštevalo je tudi jamstva turških organov, da bo kazenski postopek, ki bo voden po izročitvi, izpolnjeval zahteve poštenega sojenja. Predložitveno sodišče je ugotovilo, da ni tveganja političnega preganjanja ali resnih razlogov za prepričanje, da je bila navedena prošnja za izročitev, obrazložena s storitvijo navadnega kaznivega dejanja, vložena z namenom, da bi bil A. kazensko preganjan ali kaznovan zaradi svojega političnega prepričanja, ali da bi se njegov položaj v primeru predaje lahko poslabšal iz takih razlogov.

28 Bundesverfassungsgericht (zvezno ustavno sodišče, Nemčija) je na podlagi ustavne pritožbe, ki jo je vložil A., ta sklep razveljavilo. V skladu z ugotovitvami navedenega sodišča je Oberlandesgericht Hamm (višje deželno sodišče v Hammu) kršilo temeljno pravico A., ki izhaja iz člena 101(1) Grundgesetz (ustava), in sicer da se nikomur ne sme odvzeti pravica do z zakonom ustanovljenega sodišča. Zadevno sodišče naj namreč v nasprotju s členom 267, tretji odstavek, PDEU Sodišču ne bi predložilo vprašanja za predhodno odločanje, ki je novo in potrebno za rešitev spora, in sicer ali je na podlagi prava Unije dokončno priznanje statusa begunca državljanu tretje države s strani ene države članice zavezujoče za postopek izročitve, ki ga v primeru prošnje tretje države, ki je izvorna država tega begunca, vodi pristojni organ druge države članice.

29 Po tem, ko je bila zadeva po tej razveljavitvi vrnjena v razsojanje Oberlandesgericht Hamm (višje deželno sodišče v Hammu), mora to ponovno odločiti o prošnji za izročitev A. Navedeno sodišče poudarja, da je vprašanje iz prejšnje točke, o katerem Sodišče še ni odločalo, v pravni teoriji sporno.

30 V skladu s prvim pristopom naj bi iz člena 9(3) Direktive 2013/32 izhajalo, da če je bil v državi članici osebi z dokončno odločbo priznan status begunca, na podlagi prava Unije izročitev tretji državi ni več dopustna. To razlago naj bi potrjevali členi 11, 12 in 14 Direktive 2011/95 ter člena 44 in 45 Direktive 2013/32, ki naj bi določali pravila in postopke v zvezi s prenehanjem,

izključitvijo in odvzemom statusa begunca. Ta pravila in postopki pa bi bili lahko obideni, če bi bilo mogoče, da organi države članice ugodijo prošnji za izročitev begunca, ki so mu organi druge države članice ta status priznali.

31 V skladu z drugim pristopom naj bi zakonodajalec Unije štel, da sta azilni postopek in postopek izročitve medsebojno neodvisna, tako da odločba, s katero ena država članica državljanu tretje države prizna status begunca, ne more imeti zavezujočega učinka za postopek izročitve, ki ga v primeru prošnje tretje države, ki je izvorna država tega begunca, vodi pristojni organ druge države članice. Ta postopek izročitve naj bi lahko bil prva priložnost za preučitev razlogov za izključitev iz statusa begunca, ki bi lahko utemeljevali preklic tega statusa. Vseeno naj bi bilo treba zagotoviti spoštovanje načela nevračanja, ki je določeno v členu 21(1) Direktive 2011/95.

32 Predložitveno sodišče se strinja s tem drugim pristopom in poleg tega vztraja pri presojah, ki jih je opravilo že v sklepu z dne 2. novembra 2021.

33 Navedeno sodišče poudarja, da v nobeni določbi direktiv 2011/95 in 2013/32 ni določeno, da ima odločba, s katero je ena država članica državljanu tretje države priznala status begunca, zavezujoč učinek za postopek izročitve, ki ga v primeru prošnje tretje države, ki je izvorna država tega begunca, vodi pristojni organ druge države članice.

34 Priznanje takega učinka naj bi poleg tega pomenilo, da če bi se v tem postopku izročitve odkrili novi elementi, ki bi utemeljevali drugačno presojo tveganja, da bo zahtevani posameznik politično preganjan, bi bilo treba počakati, da organ države članice, v kateri je bil status begunca priznan, po potrebi ta status odvzame. S tem naj bi se navedeni postopek izročitve podaljšal, kar naj ne bi bilo združljivo z načelom hitrosti, ki se uporablja zlasti, kadar je za zadevno osebo odrejen pripor zaradi izročitve.

35 Predložitveno sodišče poleg tega poudarja, da se glede na legitimni cilj preprečiti nekaznovanost lahko šteje, da je kljub dokončnemu priznanju statusa begunca zadevnemu državljanu tretje države dopustna njegova izročitev tretji državi, ki je njegova izvorna država, če ta izročitev ni v nasprotju z mednarodnim pravom in pravom Unije, zlasti s členom 18 in členom 19(2) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina). V zvezi s tem navedeno sodišče pojasnjuje, da v primeru neizročitve nemško pravo teoretično omogoča začetek kazenskega pregona zoper zahtevanega posameznika. Vendar meni, da glede na to, da so se dejstva zgodila v Turčiji, tak pregon v praksi ne bi bil mogoč, ker nemški organi kazenskega pregona ne morejo pridobiti dokazov ali zaslišati prič v Turčiji.

36 V teh okoliščinah je Oberlandesgericht Hamm (višje deželno sodišče v Hammu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 9(2) in (3) Direktive [2013/32] v povezavi s členom 21(1) Direktive [2011/95] razlagati tako, da je dokončno priznanje statusa begunca osebi v smislu [Ženevske konvencije], ki je bilo izvedeno v drugi državi članici, na podlagi obveznosti razlage nacionalnega prava v skladu z direktivami, ki jo nalaga pravo Unije (člen 288, tretji odstavek, PDEU in člen 4(3) [PEU]), tako zavezujoče za postopek izročitve v državi članici, na katero je naslovljena prošnja za izročitev take osebe, da je izročitev te osebe tretji državi ali državi izvora zaradi tega nujno izključena, dokler se priznanje statusa begunca ne prekliče ali ne poteče njegova veljavnost?“

Vprašanje za predhodno odločanje

37 Predložitveno sodišče z edinim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 9(2) in (3) Direktive 2013/32 ter člen 21(1) Direktive 2011/95 razlagati tako, da kadar je v zvezi z državljanom tretje države, ki mu je bil v eni državi članici priznan status begunca, v drugi državi članici, na ozemlju katere prebiva, vložena prošnja za izročitev, ki jo je podala tretja država, ki je njegova izvorna država, to drugo državo članico v okviru obravnavanja te prošnje za izročitev zavezuje odločba o priznanju statusa begunca temu državljanu, tako da mora zaradi te odločbe zaprošeno izročitev zavrniti.

38 V uvodu je treba opozoriti, da ob neobstoju mednarodne konvencije o izročitvi med Unijo in zadevno tretjo državo, v tem primeru Republiko Turčijo, pravila v zvezi s tem spadajo v pristojnost držav članic. Vendar morajo države članice, kot je razvidno iz sodne prakse Sodišča, to pristojnost izvrševati ob spoštovanju prava Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 2. aprila 2020, Ruska Federacija, C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, točka 48).

39 Pred preučitvijo določb, ki jih posebej navaja predložitveno sodišče, je treba poudariti, na prvem mestu, da v skladu s členom 13 Direktive 2011/95 države članice priznajo status begunca v smislu člena 2(e) te direktive vsakemu državljanu tretje države ali osebi brez državljanstva, ki izpolnjuje pogoje za begunca v skladu s poglavjema II in III navedene direktive, ne da bi glede tega imele diskrecijsko pravico (glej v tem smislu sodbe z dne 24. junija 2015, T., C-373/13, EU:C:2015:413, točka 63; z dne 14. maja 2019, M in drugi (Preklic statusa begunca), C-391/16, C-77/17 in C-78/17, EU:C:2019:403, točka 89, ter z dne 16. januarja 2024, Intervyuirasht organ na DAB pri MS (Ženske, ki so žrtve nasilja v družini), C-621/21, EU:C:2024:47, točka 72 in navedena sodna praksa).

40 To, da država članica prizna status begunca, je, kot je razvidno iz uvodne izjave 21 Direktive 2011/95, ugotovitvene narave in ni konstitutivno za obstoj statusa begunca. To pomeni, da ima v sistemu, uvedenem s to direktivo, državljan tretje države ali oseba brez državljanstva, ki izpolnjuje te pogoje, že zgolj zaradi tega status begunca v smislu člena 2(d) navedene direktive in člena 1(A) Ženevske konvencije (glej v tem smislu sodbo z dne 14. maja 2019, M in drugi (Preklic statusa begunca), C-391/16, C-77/17 in C-78/17, EU:C:2019:403, točki 85 in 86).

41 Formalno priznavanje izpolnjevanja pogojev za status begunca, ki pomeni priznanje statusa begunca, pomeni, da je zadevni begunec v skladu s členom 2(b) Direktive 2011/95 upravičenec do mednarodne zaščite v smislu te direktive, zaradi česar ima vse pravice in ugodnosti iz poglavja VII navedene direktive (glej v tem smislu sodbo z dne 14. maja 2019, M in drugi (Preklic statusa begunca), C-391/16, C-77/17 in C-78/17, EU:C:2019:403, točka 91).

42 Vendar lahko država članica, ki je državljanu tretje države ali osebi brez državljanstva priznala status begunca, v skladu s členom 14 Direktive 2011/95 v povezavi s členoma 44 in 45 Direktive 2013/32 ta status begunca prekliče ali odvzame, zlasti če se izkaže, da je ta državljan prenehal biti upravičen do tega statusa na podlagi člena 11 Direktive 2011/95 ali da je ali bi moral biti izključen iz navedenega statusa v skladu s členom 12 zadnjenavedene direktive.

43 Na drugem mestu, zakonodajalec Unije v sedanjem stanju skupnega evropskega azilnega sistema še ni v celoti konkretiziral cilja, ki se želi doseči s členom 78(2)(a) PDEU, in sicer enotnega statusa azila za državljane tretjih držav, ki bi veljal v celotni Uniji. Natančneje, zakonodajalec Unije do zdaj ni določil načela, v skladu s katerim bi morale države članice samodejno priznati

odločbe o priznanju statusa begunca, ki jih je sprejela druga država članica, niti ni natančno določil načina izvajanja takega načela (sodba z dne 18. junija 2024, Bundesrepublik Deutschland (Učinek odločbe o priznanju statusa begunca), C-753/22, EU:C:2024:XXX, točka 68).

44 Države članice lahko tako v sedanjem stanju prava Unije priznanje vseh pravic, ki so povezane s statusom begunca, na svojem ozemlju prosto pogojujejo s tem, da njihovi pristojni organi sprejmejo novo odločbo o priznanju tega statusa (sodba z dne 18. junija 2024, Bundesrepublik Deutschland (Učinek odločbe o priznanju statusa begunca), C-753/22, EU:C:2024:XXX, točka 69).

45 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, na tretjem mestu, ali ima lahko na podlagi prava Unije na področju mednarodne zaščite odločba o priznanju statusa begunca, ki jo sprejme pristojni organ za presojo ene države članice, zavezujoč učinek za postopek izročitve, ki se nanaša na zadevnega begunca in ki ga v primeru prošnje tretje države, ki je izvorna država tega begunca, vodi pristojni organ druge države članice, tako da mora zadnjenavedeni organ izročitev navedenega begunca zaradi obstoja take odločbe zavrniti.

46 V tem okviru je treba poleg določb direktiv 2011/95 in 2013/32, ki jih predložitveno sodišče navaja v vprašanju za predhodno odločanje, upoštevati vse relevantne določbe prava Unije, vključno z določbami Listine.

47 Da bi namreč Sodišče sodišču, ki mu je predložilo vprašanje za predhodno odločanje, lahko podalo koristen odgovor, lahko presodi, da je treba upoštevati določbe prava Unije, na katere se nacionalno sodišče v besedilu svojega vprašanja ni sklicevalo (glej v tem smislu sodbi z dne 20. marca 1986, Tissier, 35/85, EU:C:1986:143, točka 9, in z dne 2. marca 2023, PrivatBank in drugi, C-78/21, EU:C:2023:137, točka 35).

48 V zvezi s tem je, prvič, v skladu s členom 1 Direktive 2013/32 namen te direktive „določiti skupne postopke za priznanje ali odvzem mednarodne zaščite na podlagi Direktive [2011/95]“.

49 Člen 9 Direktive 2013/32 je v poglavju II te direktive, ki se nanaša na temeljna načela in jamstva postopka mednarodne zaščite. Člen 9(1) te direktive prosilcu za mednarodno zaščito daje pravico ostati na ozemlju zadevne države članice med postopkom obravnavanja njegove prošnje. Člen 9(2) navedene direktive državam članicam dovoljuje, da določijo izjemo od te pravice v primerih, ki so navedeni v tej določbi, med drugim v primeru izročitve prosilca tretji državi. Taka izročitev je nato v skladu s členom 9(3) iste direktive pogojena s tem, da so pristojni organi te države članice prepričani, da zadevna odločba o izročitvi ne bo povzročila neposrednega ali posrednega vračanja zahtevanega posameznika, s katerim bi bile kršene mednarodne obveznosti in obveznosti do Unije te države članice.

50 Tako je iz besedila in strukture člena 9 Direktive 2013/32 ter njegove umestitve v splošno sistematiko te direktive razvidno, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 77 sklepnih predlogov, da ta člen ureja le primer izročitve, do katere pride med postopkom obravnavanja prošnje za mednarodno zaščito. Navedeni člen pa ne ureja primera izročitve, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, do katere naj pride po tem, ko država članica to zaščito prizna.

51 Drugič, v členu 21(1) Direktive 2011/95, ki je v poglavju VII te direktive, naslovljenem „Vsebina mednarodne zaščite“, je opozorjeno na obveznost držav članic, da spoštujejo načelo nevračanja v skladu s svojimi mednarodnimi obveznostmi. Ta določba tako pomeni poseben izraz načela nevračanja, ki je kot temeljna pravica zagotovljeno s členom 18 in členom 19(2) Listine v povezavi s členom 33 Ženevske konvencije (glej v tem smislu sodbi z dne 22. novembra 2022,

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Odstranitev – medicinska konoplja), C-69/21, EU:C:2022:913, točka 55, in z dne 6. julija 2023, Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Begunec, ki je storil hudi kaznivo dejanje), C-663/21, EU:C:2023:540, točka 49).

52 Ker pa bi bile z odločitvijo države članice, da ugodi prošnji za izročitev, ki jo je izdala izvorna država zoper državljana tretje države, kot je A., ki je pridobil status begunca v drugi državi članici v skladu s pravili sekundarne zakonodaje Unije na področju mednarodne zaščite, temu državljanu odvzete pravice in ugodnosti iz poglavja VII Direktive 2011/95, je treba ugotoviti, da postopek izročitve, ki se vodi v prvi državi članici, spada pod izvajanje prava Unije v smislu člena 51(1) Listine.

53 Zato mora organ države članice, zadolžen za obravnavanje prošnje za izročitev, ki jo je izdala tretja država in se nanaša na državljana tretje države, ki mu je bil priznan status begunca v drugi državi članici, v celoti spoštovati temeljne pravice, določene z Listino, zlasti tiste, zagotovljene v členu 18 in členu 19(2) te listine.

54 Ugotoviti je torej treba, ali člen 21(1) Direktive 2011/95 v povezavi s členom 18 in členom 19(2) Listine nasprotuje izročitvi v okoliščinah, kakršne so te v postopku v glavni stvari.

55 Glede tega je treba v uvodu pojasniti, da organ zaprošene države članice, ki je pristojen na področju izročitve, ne sme dovoliti izročitve državljana tretje države, ki mu je druga država članica priznala status begunca, tej tretji državi, če bi bil s tako izročitvijo kršen člen 21(1) Direktive 2011/95 v povezavi s členom 18 in členom 19(2) Listine.

56 Kar natančneje zadeva ti zadnjenavedeni določbi, je na eni strani v skladu s členom 18 Listine „[pravica do azila priznana o]b upoštevanju pravil [Ženevske konvencije] in [Protokola o statusu beguncev] in v skladu s Pogodbo [EU] in Pogodbo [DEU]“.

57 V skladu s sodno prakso Sodišča morajo države članice prosilcem za mednarodno zaščito in upravičencem do nje zagotoviti dejansko uživanje pravice iz te določbe (glej v tem smislu sodbo z dne 22. junija 2023, Komisija/Madžarska (Izjava o nameri, ki se poda pred vložitvijo prošnje za azil), C-823/21, EU:C:2023:504, točka 52).

58 Generalni pravobranilec je v točki 47 sklepnih predlogov poudaril, da dokler ima zahtevani posameznik status begunca v smislu člena 2(d) Direktive 2011/95 in člena 1(A) Ženevske konvencije, bi izročitev tega posameznika tretji državi, ki je njegova izvorna država, povzročila, da bi se mu onemogočilo dejansko uživanje pravice, ki mu jo daje člen 18 Listine. Dokler torej navedeni posameznik izpolnjuje pogoje za uživanje tega statusa, člen 18 Listine nasprotuje njegovi izročitvi tretji državi, iz katere je pobegnil in v kateri bi lahko bil preganjan.

59 V obravnavani zadevi to pomeni, da dokler obstaja tveganje, da bo A. na ozemlju tretje države, ki je njegova izvorna država, od katere izvira prošnja za izročitev, politično preganjan, zaradi česar so mu italijanski organi priznali status begunca, je na podlagi člena 18 Listine njegova izročitev tej tretji državi izključena.

60 V zvezi s tem zgolj okoliščina, da kazenski pregon, zaradi katerega se zahteva izročitev A., temelji na dejstvih, ki niso to politično preganjanje, ne more zadostovati za izključitev tega tveganja.

61 Na drugi strani člen 19(2) Listine absolutno prepoveduje odstranitev osebe v državo, v kateri zanjo obstaja resna nevarnost, da bo podvržena smrtni kazni, mučenju ali drugemu nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju (glej v tem smislu sodbo z dne 6. julija 2023, Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Begunec, ki je storil hudo kaznivo dejanje), C-663/21, EU:C:2023:540, točka 36 in navedena sodna praksa).

62 Zato mora zaprošena država članica, kadar se oseba, na katero se nanaša prošnja za izročitev, sklicuje na resno nevarnost nečloveškega ali ponižujočega ravnanja v primeru izročitve, pred morebitno izročitvijo preveriti, ali s to izročitvijo ne bo poseženo v pravice iz člena 19(2) Listine (sodbi z dne 6. septembra 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, točka 60, in z dne 2. aprila 2020, Ruska Federacija, C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, točka 64).

63 Pri tem se ta država članica v skladu s členom 4 Listine, ki prepoveduje nečloveško ali ponižujoče ravnanje ali kaznovanje, ne sme omejiti na to, da upošteva zgolj izjave tretje države prosilke ali to, da je ta država sprejela mednarodne pogodbe, ki načeloma zagotavljajo spoštovanje temeljnih pravic. Pristojni organ zaprošene države članice se mora pri tej preveritvi opreti na objektivne, zanesljive, natančne in ustrezno posodobljene elemente, ki lahko med drugim izhajajo iz mednarodnih sodnih odločb, kot so sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice, sodne odločbe tretje države prosilke ter odločbe, poročila in drugi dokumenti, ki jih pripravijo organi Sveta Evrope ali organi v okviru sistema Združenih narodov (sodbi z dne 6. septembra 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, točke od 55 do 59, in z dne 2. aprila 2020, Ruska Federacija, C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, točka 65).

64 Za presojo tveganja kršitve člena 21(1) Direktive 2011/95 ter člena 18 in člena 19(2) Listine pa okoliščina, da je druga država članica zahtevanemu posamezniku priznala status begunca v skladu z direktivama 2011/95 in 2013/32, pomeni posebej resen element, ki ga mora pristojni organ zaprošene države članice upoštevati. Tako mora ta organ zaradi odločbe o priznanju statusa begunca, če država članica, ki je ta status priznala, tega statusa ni preklicala ali odvzela, na podlagi teh določb izročitev zavrniti.

65 Skupni evropski azilni sistem, ki vključuje skupna merila za ugotavljanje, katere osebe resnično potrebujejo mednarodno zaščito, kot je poudarjeno v uvodni izjavi 12 Direktive 2011/95, namreč temelji na načelu medsebojnega zaupanja, v skladu s katerim je treba, razen v izjemnih okoliščinah, domnevati, da je obravnavanje prosilcev za mednarodno zaščito v vsaki državi članici v skladu z zahtevami prava Unije, vključno z zahtevami Listine, Ženevske konvencije in Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu (glej v tem smislu sodbi z dne 21. decembra 2011, N. S. in drugi, C-411/10 in C-493/10, EU:C:2011:865, točke od 78 do 80, ter z dne 19. marca 2019, Ibrahim in drugi, C-297/17, C-318/17, C-319/17 in C-438/17, EU:C:2019:219, točki 84 in 85).

66 Poleg tega, kot je bilo opozorjeno v točki 42 te sodbe, lahko država članica, ki je državljanu tretje države ali osebi brez državljanstva priznala status begunca, v skladu s členom 14 Direktive 2011/95 v povezavi s členoma 44 in 45 Direktive 2013/32 ta status begunca prekliče ali odvzame, zlasti če se izkaže, da je ta državljan ali ta oseba prenehala biti upravičena do tega statusa na podlagi člena 11 Direktive 2011/95 ali da je ali bi morala biti izključena iz navedenega statusa v skladu s členom 12 zadnjenavedene direktive. V zvezi s tem člen 45 Direktive 2013/32 določa postopkovna pravila v zvezi z odvzemom mednarodne zaščite in zlasti jamstva, do katerih mora biti upravičena zadevna oseba v okviru tega postopka.

67 Te določbe in postopek, ki ga določajo, pa bi bili zaobideni, če bi lahko zaprošena država članica državljana tretje države, ki mu je druga država članica priznala status begunca na podlagi teh direktiv, izročila njegovi izvorni državi, saj bi taka izročitev *de facto* pomenila, da ta status preneha in da se zadevni osebi odvzame dejansko uživanje zaščite, ki ji jo zagotavlja člen 18 Listine, pravic in ugodnosti iz poglavja VII Direktive 2011/95 ter jamstev iz člena 45 Direktive 2013/32.

68 Ob upoštevanju pomena, ki ga ima taka odločba o priznanju statusa begunca za presojo prošnje za izročitev, ki jo izda izvorna država upravičenca do statusa begunca, je treba šteti, kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 112 sklepnih predlogov, da je na podlagi načela lojalnega sodelovanja iz člena 4(3), prvi pododstavek, PEU, na podlagi katerega se Unija in države članice medsebojno spoštujejo in si pomagajo pri izpolnjevanju nalog, ki izhajajo iz Pogodb (sodba z dne 6. septembra 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, točka 42), ter ki je konkretno izraženo v členu 36 Direktive 2011/95 in členu 49 Direktive 2013/32, potrebno, da organ zaprošene države članice, pristojen za izročitev, čim prej začne izmenjavo informacij z organom druge države članice, ki je zahtevanemu posamezniku priznal status begunca. Iz tega naslova mora prvonavedeni organ zadnjenavedeni organ obvestiti o prošnji za izročitev, ki se nanaša na tega posameznika, mu posredovati svoje mnenje o tej prošnji in ga prositi, naj v razumnem roku posreduje tako informacije, ki jih ima in na podlagi katerih je bil ta status priznan, kot tudi svojo odločitev o tem, ali je treba status begunca navedenemu posamezniku preklicati ali odvzeti.

69 Po eni strani je namen te izmenjave informacij pristojnemu organu zaprošene države članice za izročitev omogočiti, da ob polnem poznavanju zadeve opravi preverjanja, ki jih mora opraviti na podlagi člena 18 in člena 19(2) Listine.

70 Po drugi strani izmenjava informacij pristojnemu organu druge države članice omogoča, da po potrebi prekliče ali odvzame status begunca na podlagi člena 14 Direktive 2011/95, ob polnem spoštovanju jamstev iz člena 45 Direktive 2013/32.

71 Ob upoštevanju navedenega pravo Unije ne bi nasprotovalo izročitvi le v primeru, da bi se pristojni organ države članice, ki je zahtevanemu posamezniku priznal status begunca, odločil ta status preklicati ali odvzeti na podlagi člena 14 Direktive 2011/95 ter če bi pristojni organ zaprošene države članice za izročitev ugotovil, da ta posameznik ni ali ni več begunec in da ni nobene resne nevarnosti, da bi bil v primeru izročitve navedenega posameznika tretji državi prosilki isti posameznik tam podvržen smrtni kazni, mučenju ali drugemu nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.

72 Glede na vse zgoraj navedene razloge je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 21(1) Direktive 2011/95 v povezavi s členom 18 in členom 19(2) Listine razlagati tako, da kadar je v zvezi z državljanom tretje države, ki mu je bil v eni državi članici priznan status begunca, v drugi državi članici, na ozemlju katere prebiva, vložena prošnja za izročitev, ki jo je podala tretja država, ki je njegova izvorna država, zaprošena država članica izročitve ne sme dovoliti, ne da bi začela izmenjavo informacij z organom, ki je zahtevanemu posamezniku ta status priznal, in če ta organ navedenega statusa ne prekliče.

Stroški

73 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

Člen 21(1) Direktive 2011/95/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite v povezavi s členom 18 in členom 19(2) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah

je treba razlagati tako, da

kadar je v zvezi z državljanom tretje države, ki mu je bil v eni državi članici priznan status begunca, v drugi državi članici, na ozemlju katere prebiva, vložena prošnja za izročitev, ki jo je podala tretja država, ki je njegova izvorna država, zaprošena država članica izročitve ne sme dovoliti, ne da bi začela izmenjavo informacij z organom, ki je zahtevanemu posamezniku ta status priznal, in če ta organ navedenega statusa ne prekliče.

Podpisi